

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.005.01.2022

Pan
Przemysław Daca
Prezes
Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie
ul. Żelazna 59a
00-844 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/085 Badanie sprawozdań finansowych projektów ochrony przeciwpowodziowej
w dorzeczach Odry i Wisły

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach ¹ , ul. Sienkiewicza 2, 44-100 Gliwice.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Przemysław Daca, Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie ² , od 17 stycznia 2018 r. (akta kontroli: tom I, str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania w zakresie finansowania zadań Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry ³ . 2. Prawdliwość wydatkowania środków Projektu, weryfikacji dokumentów potwierdzających operacje finansowe oraz ujęcia w ewidencji księgowej.
Okres objęty kontrolą	Rok 2021 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na zakres objęty kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Joanna Paliga, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/52/2022 z dnia 7 marca 2022 r., 2. Karol Pastuszka, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/57/2022 z dnia 16 marca 2022 r. (akta kontroli: tom I str. 1-2)

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Finansowanie Projektu zostało zabezpieczone. RZGW ponosiło wydatki w zgodnie z celami Projektu oraz właściwie je rozliczyło. Badanie próby wydatków na łączną kwotę 13 081 891,04 zł (99,7% wydatków poniesionych w 2021 r. na realizację Projektu) wykazało, że usługi i roboty budowlane zrealizowano zgodnie z umowami zawartymi z wykonawcami, a dowody księgowe poddano rzetelnej kontroli bieżącej. Zobowiązania uregulowano w kwotach wynikających z zawartych umów. Poniesione wydatki prawidłowo ujęto w ewidencji księgowej oraz wykazano w sprawozdaniach finansowych z realizacji Projektu przekazywanych do Biura Koordynacji Projektu.

¹ Dalej: RZGW.

² Dyrektorem, funkcjonującego w ramach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach był pan Mirosław Kurz (od 6 maja 2020 r. do 5 grudnia 2021 r.), a od 6 grudnia 2021 r. obowiązki Dyrektora pełni pan Marcin Jarzyński.

³ Dalej: Projekt.

⁴ Dz.U. z 2022 r. poz. 623 ; dalej: ustawa o NIK.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania w zakresie finansowania zadań Projektu

1.1 Plan wydatków oraz zaawansowanie finansowe zadań Projektu

Opis stanu faktycznego

Zadania związane z realizacją Projektu wykonywane były w 2021 roku przez pracowników RZGW⁷. Z dniem 2 sierpnia 2021 r. Dyrektor RZGW GL powołał Pełnomocnika do prowadzenia działań związanych z rozliczeniem, monitorowaniem, raportowaniem i wdrożeniem Inwestycji „Zbiornik przeciwpowodziowy Racibórz Dolny na rzece Odrze (polder)”.

(akta kontroli: tom I, str. 5-9)

RZGW odpowiadało za realizację zadań Projektu w ramach komponentu A – Polder Racibórz, na który składały się następujące podkomponenty:

- A1 – Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny,
- A2 – Pozyskanie prawa dysponowania gruntami pod planowaną inwestycję⁸,
- A3 – Projekt i nadzór budowlany.

Zasadniczy zakres robót budowlanych zakończony został w 2020 r. W 2021 r. w ramach podkomponentu A1 realizowano roboty i dostawy, których konieczność zidentyfikowano m.in. w wyniku pierwszego napełniania tego zbiornika⁹. Realizowane były również zadania przez Konsultanta Wsparcia Technicznego w ramach podkomponentu A3.

W 2021 r. zadania Projektu finansowane były w ramach dotacji dla Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie¹⁰. Środki dotacji pochodziły z budżetu państwa oraz z ekwiwalentu złotowego środków kredytowych z Banku Rozwoju Rady Europy (w związku z zadeklarowaną przez BRRE możliwością kontynuowania finansowania zadań Projektu z kredytu F/p 1535/2005 po 31 grudnia 2020 roku).

Plan wydatków Projektu dla RZGW na 2021 r. (obejmujący początkowo wyłącznie środki BRRE) wynosił 11 681 000 zł w tym pierwotnie 6 321 000 zł na roboty dodatkowe i doposażenie zbiornika (A1) i 5 360 000 zł na wynagrodzenie za usługi konsultingowe (A3). Ostatecznie plan w ramach środków kredytu BRRE wyniósł 12 047 463,90 zł w tym 5 347 463,90 zł na roboty dodatkowe i doposażenie zbiornika i 6 700 000 zł na wynagrodzenie za usługi konsultingowe¹¹.

(akta kontroli: tom I, str. 10-17, 61-69)

W październiku 2021 r. Dyrektor RZGW za pośrednictwem Biura Koordynacji Projektu wnioskował o zabezpieczenie ze środków budżetu państwa kwoty 1 700 000,00 zł jako uzupełnienie środków BRRE. Wniosek uzasadniał koniecznością dodatkowych prac, które zostały zidentyfikowane dopiero po napełnieniu zbiornika w październiku 2020 r. W grudniu 2021 r.¹² plan wydatków zwiększono o 1 700 000 zł z budżetu państwa (w tym 1 450 000 zł na

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Z dniem 1 stycznia 2021 r. pracownicy Biura Wdrażania Projektu zostali przeniesieni do innych zadań, natomiast p.o. Kierownika Biura Wdrażania Projektu był zatrudniony do końca lipca 2021 r.

⁸ W ramach tego podkomponentu realizowane były również inwestycje w zakresie infrastruktury Nowej Wsi.

⁹ Pierwsze napełnianie Zbiornika Racibórz rozpoczęto od 14 października 2020 r.

¹⁰ Umowa dotacji nr MI/DGWiŻŚ/2021/03/03/ZF.

¹¹ Aneks nr 5 do umowy dotacji podpisany 30 grudnia 2021 r.

¹² Aneks nr 4 do umowy dotacji podpisany 27 grudnia 2021 r.

podkomponent A1 i 250 000 zł na podkomponent A3). Z puli tej wykorzystano 1 078 339,25 PLN, w pozostałym zakresie środki nie zostały uruchomione

(akta kontroli: tom I, str. 50-60)

Zrealizowane w 2021 roku wydatki wyniosły 13 125 803,15 zł:

- w zakresie podkomponentu A1 wydatkowano 6 254 938,80 zł, w tym: 5.347.463,90 zł z kredytu BRRE i 907.474,90 zł z budżetu państwa na roboty budowlane i doposażenie zbiornika,
- w zakresie podkomponentu A3 wydatkowano 6 870 864,35 zł, w tym 6.700.000,00 zł z kredytu BRRE i 170.864,35 zł z budżetu państwa. Poniesione wydatki obejmowały: usługi nadzoru budowlanego (łącznie z pełnieniem funkcji Inżyniera Kontraktu i usługami zarządzania kontraktem) i usługi konsultingowe.

(akta kontroli: tom II, str. 19-28)

Według stanu na 31 grudnia 2021 r., finansowanie i realizacja rzeczowa zadań w ramach komponentu A zostały ukończone. Środki zaangażowane wyniosły 1 928 758,4 tys. zł, z tego:

- w ramach podkomponentu A1 – 1 595 879,7 tys. zł,
- w ramach podkomponentu A2 – 213 176,0 tys. zł,
- w ramach podkomponentu A3 – 119 702,7 tys. zł.

(akta kontroli: tom I, str. 70-72)

Roszenia Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie¹³ i poprzedniego wykonawcy zbiornika Racibórz wynikające z odstąpienia od kontraktu zawartego z poprzednim wykonawcą zbiornika według stanu na 12 maja 2022 r. przedstawiały się następująco:

- poprzedni wykonawca¹⁴ domaga się zapłaty 431 590,8 tys. zł¹⁵ (w tym odsetki naliczone do 31 lipca 2018 r.). Ponadto roszczenia obejmowały (nieuwzględnione w powyższej kwocie) odsetki od dnia następnego po dniu złożenia pozwu. PGW w złożonym 18 grudnia 2019 r. pozwie wzajemnym dochodzi od poprzedniego wykonawcy kwoty 26 335,1 tys. zł plus odsetki. 10 stycznia 2022 roku Zespół Orzekający Sądu Arbitrażowego wydał postanowienie o zamknięciu rozprawy. Według stanu na 12 maja 2022 roku Zespół Orzekający przygotowuje wyrok.

Dyrektor RZGW wyjaśnił, że obecnie nie jest przewidywane negatywne dla PGW WP rozstrzygnięcie toczącego się postępowania arbitrażowego z poprzednim wykonawcą. Dodał, że w przypadku negatywnego rozstrzygnięcia sporu przez Sąd Arbitrażowy, zabezpieczenie środków powinno zostać pokryte ze środków budżetu państwa. Wynika to z faktu, że roszczenia dotyczą prac budowlanych realizowanych w okresie kiedy Zamawiający był państwową jednostką budżetową (do 2017 r.) oraz w związku z przekazaniem środków z gwarancji właściwego wykonania umowy przez Dragados SA do budżetu państwa.

(akta kontroli: tom I, str. 290-291, 295-297)

- 31 grudnia 2021 r. PGW WP złożyło wniosek do Sądu Arbitrażowego przeciwko poprzedniemu Wykonawcy o zapłatę 298.395,0 tys. zł z tytułu roszczeń związanych z realizacją zbiornika plus odsetki. Na ww. kwotę składają się: 288.961,7 tys. zł

¹³ Dalej: PGW WP

¹⁴ Dragados SA, w związku z odstąpieniem od kontraktu przez RZGW z winy wykonawcy.

¹⁵ Według pozwu złożonego do Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie 31 lipca 2018 r.

z tytułu wzrostu kosztów dokończenia budowy zbiornika, 9.228,4 tys. zł z tytułu wzrostu kosztów związanych z funkcjonowaniem Biura Wdrażania Projektu oraz dodatkowych kosztów konsultantów w przedłużonym czasie potrzebnym do zakończenia budowy zbiornika, 83,1 tys. zł z tytułu pokrycia roszczeń podwykonawców poprzedniego wykonawcy i 121,7 tys. zł z tytułu bezumownego korzystania z gruntów w roku 2017¹⁶.

(akta kontroli: tom I, str. 73-81, 306)

Ponadto, wobec PGW WP, według stanu na 6 kwietnia 2022 roku, zgłoszono następujące roszczenia związane z inwestycją:

- Henkel Polska sp. z o.o., która posiadała nieruchomości na terenie budowy zbiornika zgłosiła roszczenia z tytułu prawa użytkowania wieczystego i prawa własności budynków związanych z nieruchomością. W 2011 roku zawarta została przedwstępna umowa sprzedaży przez spółkę na rzecz RZGW prawa użytkowania wieczystego i prawa własności budynków związanych z nieruchomością za kwotę 916,9 tys. zł, z czego spółce wypłacono zaliczkowo 450,0 tys. zł. Wojewoda Śląski ustalił w listopadzie 2016 r. odszkodowanie z tytułu wygaśnięcia prawa użytkowania wieczystego w wysokości 224,8 tys. zł, tj. w kwocie niższej od kwoty ustalonej w powyższej umowie (wypłaconej spółce 2 marca 2018 r.). Spółka wystąpiła 7 grudnia 2015 r. z pozwem przeciwko Skarbowi Państwa – RZGW o zawarcie umowy przyrzeczonej lub ewentualnie zapłatę odszkodowania (wartość sporu to 692,1 tys. zł), natomiast Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej pozwała spółkę o zwrot zaliczki. Według pisma Prokuratorii Generalnej z 8 marca 2022 r. nie wykonuje ona w tym przypadku obowiązkowego zastępstwa procesowego. Sprawa jest w toku.

(akta kontroli: tom I, str. 74, 82-87)

- na rzecz Tauron Dystrybucja Serwis SA zasądzona została (31 marca 2022 r.) solidarnie od PGW WP i poprzedniego Wykonawcy kwota 227,3 tys. zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania. Według stanu na 31 marca 2022 r. wyrok nie był prawomocny.

(akta kontroli: tom I, str. 74, 88-95)

- Budinż sp. z o.o. domaga się od PGW WP kwoty 304,6 tys. zł wraz z odsetkami za bezumowne korzystanie przez Zamawiającego z elementów należących do spółki. PGW WP odrzuca żądanie zapłaty. Sprawą zajmuje się sąd¹⁷.

(akta kontroli: tom I, str. 73-74, 96-104)

- Famur Famak SA w dniu 20 sierpnia 2019 r. wezwał do próby ugodowej spółkę Dragados oraz PGW WP. Wniosek dotyczył zapłaty za konstrukcje stalowe wykonane na potrzeby Budowli Przelewowo-Spustowej. W ocenie Inżyniera Kontraktu i PGW WP, były one niezgodne z projektem budowlanym i nie mogły być wykorzystane podczas budowy zbiornika. Na sprawie sądowej w dniu 10 lutego 2021 r. do ugody nie doszło. Kwota sporu to 12 240,0 tys. zł plus odsetki.

(akta kontroli: tom I, str. 74, 105-106)

Do 5 kwietnia 2022 r. z tytułu solidarnej odpowiedzialności inwestora, wynikającej z art. 647¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny¹⁸, zawarto z 22 podwykonawcami poprzedniego wykonawcy 46 ugód o łącznej wartości 30 216 579,89 zł, z czego w ostatnia wypłata miała miejsce w 2020 r.

(akta kontroli: tom I str. 111-112)

¹⁶ 24 stycznia 2022 roku PGW WP opłaciło opłatę rejestracyjną i arbitrażową w wysokości 1.574.873,55 zł.

¹⁷ Sąd Okręgowy w Warszawie.

¹⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.; dalej: ustawa Kodeks cywilny.

1.2 Finansowanie Projektu, zapotrzebowanie na środki i ich uruchamianie

Opis stanu faktycznego

Od początku realizacji Projektu na realizację komponentu A wydatkowano kwotę 1 928 758,4 tys. zł¹⁹, z tego według źródeł: MBOiR – 292 713,9 tys. zł; BRRE – 509 336,3 tys. zł; POliŚ UE– 658 123,9 tys. zł; środki krajowe – 468 584,4 tys. zł.

W 2021 r. wydatki Projektu wyniosły 13 125,8 tys. zł, z tego: 12 047,5 tys. zł ze środków BRRE i 1 078,3 tys. zł ze środków krajowych.

(akta kontroli: tom I, str. 72)

Wydatki Projektu w roku 2021 finansowane były w ramach umowy dotacji zawartej 12 kwietnia 2021 r. pomiędzy Ministrem Infrastruktury a PGW WP na finansowanie zadań związanych z realizacją Projektu ochrony przeciwpowodziowej dorzecza Odry.

(akta kontroli: tom I, str. 12-69)

Pierwsze środki z tego tytułu wpłynęły do RZGW 17 czerwca 2021 r. Do tego czasu zobowiązania Projektu w łącznej kwocie 773 670,47 zł pokrywane były ze środków własnych PGW. Po 17 czerwca 2021 r. również wystąpiły cztery sytuacje czasowego finansowania zadań Projektu ze środków własnych RZGW, a łączna kwota zaangażowanych w tym okresie środków wyniosła 1 249 366,06 zł. Łącznie w 2021 roku RZGW zaangażowało ze środków własnych 2 023 036,53 zł, a czas zaangażowania wynosił maksymalnie 120 dni (średnio 47 dni).

(akta kontroli: tom I, str. 114-115, 129-136)

W 2021 r. przestrzegano procedur dotyczących uruchamiania środków finansowych na realizację zadań Projektu, zawartych w Zarządzeniu Prezesa PGW WP 49/2020 z 7 lipca 2020 r. w sprawie uruchamiania i rozliczania środków projektów OPDO i OPDOW i w umowie dotacji nr MI/DGWiŻŚ/2021/03/03/ZF.

(akta kontroli: tom I, str. 18-21, 137-139)

Po 30 czerwca 2020 r. Wykonawca realizował roboty wynikające głównie z polecenia Inżyniera Kontraktu nr 198²⁰. Zlecone roboty polegały m.in. na zapewnieniu możliwości utrzymania i oczyszczania Upustu do Odry Miejskiej i pozostałych kanałów i rzek, dostawie i montażu urządzeń do czyszczenia krat, wykonaniu zautomatyzowanych odczytów piezometrów poprzez montaż czujników - sond do pomiaru poziomu wody, wykonanie na jednym z obiektów stałego zasilania (w tym wykonanie stacji transformatorowej, instalacji elektrycznej, napędów). Ponadto, roboty polegały na wykonaniu dodatkowych dróg dojazdowych, połączeń drogowych, zjazdów, ogrodzeń, drabinek, podestów i schodów, wykonaniu stanowiska do mycia sprzętu używanego w trakcie eksploatacji zbiornika, wykonaniu umocnień, montaż dodatkowych kamer i innego sprzętu do monitoringu. Wydatki związane z realizacją polecenia zmiany nr 198 wyniosły łącznie 22.470,7 tys. zł.

(akta kontroli: tom I, str. 140-153)

W okresie od lipca 2020 roku do września 2020 roku Inżynier Kontraktu wydał kolejnych sześć poleceń zmiany. Dotyczyły one zabudowania urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego²¹, wykonania układu pomiaru poziomu wody

¹⁹ Bez wydatku niekwalifikowalnego (wg wytycznych Banku Światowego) w wysokości 92,1 tys. zł poniesionego w 2020 roku na działania informacyjno-promocyjne.

²⁰ Po przeprowadzeniu prób końcowych Komisja rozruchowa zleciła wykonanie robót dodatkowych nie ujętych pierwotnie w dokumentacji projektowej. Na tej podstawie Inżynier Kontraktu wydał polecenie 198 nakazujące wykonanie dodatkowego zakresu robót zleconych przez Komisję rozruchową oraz wytycznych podmiotów odpowiedzialnych za przyszłą kontrolę zapór.

²¹ Polecenie zmiany nr 199.

górnej na zbiorniku Syrynka²², zabudowy dodatkowych listew łączeniowych w szafach automatyki na obiektach Pogrzebień, Buków i Lubomia²³, wykonania linii kablowych i sterowniczych dla których występowały rozbieżności projektowe w przekrojach kabli²⁴, zabezpieczenia otworów w studni na Budowli Przelewowo-Spustowej w celu ochrony przed dostaniem się wód opadowych do rozdzielnic NN²⁵ i wykonania kanalizacji elektrycznej i teletechnicznej przy zaporze prawostronnej od pompowni Buków do zaplecza technicznego²⁶.

Wydatki związane z realizacją poleceń zmiany nr 199-204 wyniosły łącznie 1.014,1 tys. zł.

(akta kontroli: tom I, str. 140, 154-283)

Ponadto, po 30 czerwca 2020 r. Wykonawca dostarczał sprzęt na podstawie Aneksu nr 7 zawartego w maju 2020 r. W okresie od 1 lipca 2020 roku do końca roku 2021 dostarczono sprzęt o łącznej wartości 6.793,5 tys. zł.

(akta kontroli: tom I, str. 140)

W dniu 21 grudnia 2021 roku Inżynier Kontraktu wydał Świadectwo Wykonania, potwierdzające, że Wykonawca wypełnił swoje zobowiązania kontraktowe z dniem 15 grudnia 2021 r. W dniu 30 grudnia 2021 r. Inżynier Kontraktu wystawił Ostateczne Świadectwo Płatności, a kwota wykazana wynosiła 0,00 zł, co oznacza, że wszystkie kwoty należne Wykonawcy zostały należycie udokumentowane i rozliczone.

(akta kontroli: tom I, str. 284-288)

1.3. Plan zamówień publicznych

Opis stanu faktycznego

W 2021 RZGW GL nie przeprowadzało żadnych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. W 2021 roku kontynuowano zakupy wyposażenia niezbędnego do eksploatacji zbiornika w Raciborzu. (dokonywane przez Wykonawcę zbiornika).

(akta kontroli : tom I, str. 330)

1.4 Kontrola zarządcza w ramach Projektu oraz zagrożenia, ryzyka i problemy związane z jego realizacją

Opis stanu faktycznego

W 2021 r. wdrożono jedno nowe zarządzenie w zakresie kontroli zarządczej. Dotyczyło ono obiegu dokumentacji księgowej²⁷.

(akta kontroli: tom I, str. 289-292)

Inżynier Kontraktu w 2021 r. prowadził na bieżąco monitoring i nadzór nad prowadzonymi robotami dodatkowymi. Inżynier Kontraktu składał na bieżąco raporty miesięczne.

(akta kontroli: tom II, str.80-88)

W 2021 r. w RZGW GL nie przeprowadzano audytów finansowych.

(akta kontroli: tom I, str. 331-333)

²² Polecenie zmiany nr 200.

²³ Polecenie zmiany nr 201.

²⁴ Polecenie zmiany nr 202.

²⁵ Polecenie zmiany nr 203.

²⁶ Polecenie zmiany nr 204.

²⁷ Zarządzenie nr 38/2021 Prezesa PGWWP z dnia 29 czerwca 2021 r. w sprawie Instrukcji obiegu dokumentów księgowych w Państwowym Gospodarstwie Wodnym Wody Polskie.

Do podstawowych ryzyk związanych z zakończonym Projektem, według Dyrektora RZGW GL, należy zaliczyć:

- niezakończenie procesu finalizacji rozliczeń i sporów, w zakresie prowadzonego postępowania arbitrażowego z poprzednim wykonawcą zbiornika Racibórz,
- dalsze uaktywnianie się osuwiska – grunt powyżej zapory prawobrzeżnej osuwa się napierając na zaporę prawostronną w km 0+178 do 0+420,
- brak stałego zapewnienia odpowiednich środków na eksploatację i utrzymanie obiektu (jednocześnie dodał, że obecnie zabezpieczenie środków i realizacja planu utrzymaniowego jest poprawna),
- utratę ciągłości zatrudnienia pracowników obsługujących zbiornik (jednocześnie zaznaczył, że obecnie sytuacja jest poprawna),
- zjawiska atmosferyczne typu: deszcze nawalne, powodzie błyskawiczne²⁸ i wichury, które mogą powodować uszkodzenie zbiornika,
- ewentualne zmiany prawa wodnego lub wymogów środowiskowych, co może przełożyć się na ograniczenie katalogu prac utrzymaniowych,
- ryzyka wynikające z zarządzania terenem w czaszy zbiornika (ponad 26 km²), tj. możliwa niesolidność dzierżawców terenu zbiornika (w tym powstawanie dzikich wysypisk odpadów) oraz ewentualne wady wydawanych decyzji na dzierżawę,
- ryzyko rozszerzenia działań wojennych na inne kraje europejskie i w związku z tym brak dostaw niezbędnych do funkcjonowania zbiornika materiałów (w tym paliw) lub brak odpowiedniej ilości osób niezbędnej do utrzymania i eksploatacji zbiornika.

(akta kontroli: tom I, str. 290-294)

Według raportu z corocznej kontroli okresowej zbiornika IMiGW²⁹, przeprowadzonej w dniach od 28 października do 28 grudnia 2021 roku, osuwisko pojawiło się po opadach i wezbraniu w październiku 2020 roku w km 0+178 do 0+420 zapory prawobrzeżnej i na tym odcinku korpus i odwodny pas przyskarpowy zapory prawostronnej jest w nieodpowiednim stanie technicznym, mogącym zagrażać bezpieczeństwu użytkownika budowli. Zagrożenie bezpieczeństwa użytkownika może wystąpić zwłaszcza w sytuacji opróżniania polderu po kolejnym napełnieniu również w sytuacji zachowania prędkości obniżania rzędnej zwierciadła zaleconej w instrukcji eksploatacyjnej. W wyniku kontroli IMiGW zalecił: podjąć działania zabezpieczające stateczność skarpy na odcinku objętym osuwiskiem oraz sporządzić ekspertyzę ustalającą działania naprawcze w tym odcinku zapory oraz zmniejszyć o połowę (względem zapisów instrukcji eksploatacyjnej) dopuszczalną prędkość obniżania zwierciadła wody w polderze w zakresie rzędnych 187 m n.p.m do 186 m n.p.m.

7 kwietnia 2022 r. Śląski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego, postanowieniem nr 58/22, nałożył na PGW WP obowiązek dostarczenia ekspertyzy stanu technicznego prawostronnej zapory zbiornika w km)+178 do 0+420

²⁸²⁸ W przypadku wystąpienia deszczu nawalnego na terenie za wałami zbiornika może dochodzić do sytuacji nadmiernego gromadzenia się wody, która grawitacyjnie przepustami jest odprowadzana do czaszy zbiornika. Nadmierna ilość wody może powodować uszkodzenia infrastruktury rowów i wlotów odprowadzających wodę do zbiornika.

²⁹ Na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne powołano (Dz.U. z 2021 r., poz.2233 ze zm.) Państwową Służbę ds. Bezpieczeństwa Budowli Piętrzących, a jej pełnienie powierzono IMiGW- Państwowemu Instytutowi Badawczemu, Zadania Służby w imieniu IMiGW pełni Centrum Techniczne Kontroli Zapór.

w terminie do 30 października 2022 roku. Według stanu na 28 kwietnia 2022 roku RZGW GL opracowało opis przedmiotu zamówienia, celem uruchomienia procedur wyboru wykonawcy zlecenia. Oczekiwany termin sporządzenia ekspertyzy to 30 września 2022 roku.

(akta kontroli: tom I, str. 307-329)

Pełnomocnik Dyrektora do prowadzenia działań związanych z rozliczeniem, monitorowaniem, raportowaniem i wdrożeniem Inwestycji „Zbiornik przeciwpowodziowy Racibórz Dolny na rzece Odrze (polder)” wyjaśnił, że osuwisko to zostało wskazane w dokumentacji geologiczno-inżynierskiej dla wówczas (w 2001 roku) projektowanego zbiornika. Osuwisko zlokalizowane jest poza terenem zbiornika, uaktywniło się w 2020 roku po intensywnych opadach deszczu i oddziałuje na zaporę prawostronną. Ponadto wyjaśnił, że dokumentacja projektowa była sprawdzana i uzgadniana na etapie projektowania przez Zamawiającego, 26 osobowy zespół sprawdzający Projektanta oraz przez służby Wojewody na etapie wydawania decyzji o pozwoleniu na realizację inwestycji. Ponadto na etapie realizacji dokumentacja była sprawdzana przez IK, Wykonawcę i Panel Ekspertów powołanych przez Bank Światowy.

NIK zwraca uwagę na konieczność zapewnienia monitorowania wpływu uaktywnienia osuwiska na zbiornik³⁰ i terminowej realizacji zalecanych przez właściwe instytucje kroków mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa zbiornika.

(akta kontroli: tom I str. 334-336)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

OBSZAR

2. Prawdliwość wydatkowania środków Projektu, weryfikacji dokumentów potwierdzających operacje finansowe oraz ujęcia w ewidencji księgowej

Opis stanu
faktycznego

Badaniem objęto wydatki na łączną kwotę 13 081 891,04zł³¹ (99,7%³² wydatków poniesionych w ramach Projektu w badanym okresie), udokumentowane 19 fakturami VAT, z czego: 6 600 562,92 zł wydatkowano w ramach podkomponentu A1, a 6 831 427,27 zł w ramach podkomponentu A3.

Źródła finansowania wydatków udokumentowanych zbadanymi dowodami księgowymi przedstawiały się następująco:

- podkomponent A1 – wydatki z tytułu robót budowlanych sfinansowano z kredytu BRRE, a w przypadku jednej faktury VAT finansowanie następowało częściowo ze środków budżetu państwa. Dodatkowo w ramach kontraktu w 2021 r.

³⁰ Niniejsza kontrola NIK nie obejmuje zagadnień budowlanych.

³¹ Łączna wartość wydatków w 2021 r. wyniosła: 13 125 803,15 zł.

³² Wykaz zobowiązań za 2021 r. (roczne) sporządzony 13.01.2021 r. przez RZGW.

dokonano wydatków na zakup materiałów i urządzeń³³ potrzebnych do eksploatacji zbiornika. Wydatki w tym zakresie były pokrywane z kredytu BRRE,

- podkomponent A3 – wydatki z tytułu usług świadczonych przez konsultantów sfinansowano głównie ze środków pochodzących z kredytu BRRE, a w przypadku jednej faktury VAT częściowo ze środków budżetu państwa.

Objęte badaniem wydatki zostały poniesione na realizację Projektu, a usługi, roboty budowlane i dostawy towarów i urządzeń zrealizowano zgodnie z umowami zawartymi z wykonawcami³⁴. Poniesione wydatki rzetelnie ujęto w ewidencji księgowej. Sprawozdania kwartalne z realizacji Projektu, przekazywane do Biura Koordynacji Projektu, uwzględniały poniesione wydatki w podziale na faktyczne³⁵ źródła finansowania. Stwierdzono kompletność i poprawność kontroli bieżącej badanych dowodów księgowych. Zawierały one elementy określone w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³⁶. Zostały zweryfikowane pod względem merytorycznym oraz formalno-rachunkowym przez upoważnione osoby, zgodnie z procedurą określoną w dokumencie pn. *Przepływy pieniężne, procedury sprawozdawcze i rozliczeniowe w Projekcie*³⁷.

Zobowiązania wynikające z 19 objętych badaniem dowodów księgowych uregulowano terminowo i w kwotach wynikających z umów zawartych z wykonawcami, oprócz jednej faktury (faktura nr 10277 z dnia 29 października 2021 r. wystawiona przez AECOM Polska Sp. z o.o.), która została opłacona z jednodniowym opóźnieniem. Jak wyjaśnił p.o. Dyrektora RZGW, należność wynikająca z tej faktury została uregulowana w dniu 29 grudnia 2021 r., tj. po uzyskaniu zgody nr 532/SW/2021 na zapłatę ze środków własnych. Przedmiotowa faktura została ujęta we Wnioskach o wypłatę środków z dotacji nr 10 i 11, które zostały przekazane do Działu Kontrolingu dnia 13 grudnia 2021 r., a następnie przekazane do Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w dniu 14 grudnia 2021 r. Środki dotacji wpłynęły na konto jednostki 29 grudnia 2021 r. i tego samego dnia nastąpiło zrefundowanie poniesionych wydatków ze środków własnych. W związku z zaistniałą sytuacją PGW WP nie zapłaciło odsetek jak również AECOM Polska Sp. z o.o. nie zwrócił się do RZGW o zapłatę odsetek z tytułu nieterminowej zapłaty³⁸.

Splata zobowiązań wobec kontrahentów następowała ze środków dotacji finansowanej ze środków BRRE oraz budżetu państwa.

(akta kontroli: tom I, str. 18-62, 124-125, 290-294, tom II str. 80-314, 337-338)

W wyniku badania wydatków poniesionych w ramach podkomponentu A1 (z tytułu robót budowlanych oraz dostaw materiałów i urządzeń w ramach zawartego aneksu nr 7 do umowy nr ORFPP AI-4 z dnia 4 maja 2020 r.) ustalono, że Inżynier Kontraktu dokonywał weryfikacji wykonanych robót oraz dostaw, po których wystawiał Przejściowe Świadectwo Płatności, zawierające ich szczegółowe

³³ Zakup materiałów i urządzeń potrzebnych do eksploatacji zbiornika w ramach aneksu nr 7 z dnia 4 maja 2020 r.

³⁴ Zgodność stwierdzono na podstawie Przejściowych Świadectw Płatności, raportów Inżyniera Kontraktu, Raportów Miesięcznych Konsultanta.

³⁵ Tj. środki z jakich faktury zostały zrefundowane po ich wcześniejszym opłaceniu ze środków własnych PGW WP (dotyczy sprawozdania finansowego za IV kwartał 2021 r. - faktura VAT nr 2S4H/2021/09/003 oraz 2S4H/2021/12/003 wystawione przez BUDIMEX w łącznej wysokości 2 193 660,38 zł oraz w części faktury nr 9688, 10277 i 10720 wystawione przez AECOM Polska Sp. z o.o. w łącznej wysokości 498 202,58 zł).

³⁶ Dz.U. z 2021 r. poz. 217 ze zm.

³⁷ Procedura wdrożona przez Biuro Koordynacji Projektu Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry we Wrocławiu w maju 2009 roku, zmieniana w październiku 2014 roku oraz w październiku 2018 r.

³⁸ Zgodnie z pkt 6.4 (c) Ogólnych Warunków Umowy Spółka ma prawo naliczać odsetki według stawki rocznej określonej w SWU.

rozliczenie w podziale na zadania wraz z określeniem procentowego poziomu zaawansowania.

Badanie wydatków poniesionych w ramach podkomponentu A3 (z tytułu usług nadzoru budowlanego, wykonania funkcji Inżyniera Kontraktu i usług zarządzania kontraktem; usług wsparcia prawnego) wykazało, że zapłata następowała zgodnie z umowami zawartymi z wykonawcami ww. usług, po zatwierdzeniu przez pracowników RZGW miesięcznych raportów, zawierających szczegółowe rozliczenie świadczonych usług (obejmujące wynagrodzenia i wydatki zwrotne).

(akta kontroli: tom II str. 80-314, 337-338)

Dane finansowe przekazane do Biura Koordynacji Projektu w kwartalnych sprawozdaniach finansowych z realizacji Projektu za 2021 r. w zakresie źródeł finansowania, odpowiadały zapisom w ewidencji księgowej prowadzonej dla Projektu na kontach zespołu 1.

Sprawozdania finansowe z realizacji Projektu za poszczególne kwartały 2021 r. przekazano do Biura Koordynacji Projektu w terminie określonym w dokumencie pn. *Przepływy pieniężne, procedury sprawozdawcze i rozliczeniowe w Projekcie* (do 15 dnia po upływie kwartału).

(akta kontroli: tom I str. 131-136, tom II str. 1-61, 80-88)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 27 maja 2022 r.

Kontroler
Joanna Paliga

Gł. specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach